

Tussen Haringvliet en Grevelingen De vogels van Goeree-Overflakkee

Nu bijna alle provincies zijn voorzien van een avifauna, volgen de lokale avifauna's elkaar op. Het moment lijkt in zicht dat bijna elke streek een boek heeft over de 'eigen' vogels. Vogelwerkgroepleden zijn vaak de motor achter dergelijke producties. Deze organisaties bezitten de vogelkennis, kennen de infrastructuur en zij hebben de energie een dergelijk karwei tot een goed einde te brengen. Een bijkomend voordeel is dat de vogelwerkgroepen hun wortels hebben in de lokale samenleving, waardoor zij via sponsoring door plaatselijke bedrijven en instellingen wat gemakkelijker aan de benodigde financiën kunnen komen. In 2004 bestaat de Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakkee vijftienvintig jaar. Om het jubileum luister bij te zetten, besloot men vijf jaar geleden een boek te maken over de vogels van Goeree-Overflakkee. Pas in 1964 verloor dit gebied de status van eiland. Sindsdien veranderde er immens veel. Met het expanderende Rotterdam, de komst van een tweede Maasvlakte, kwijnende landbouw en de activiteiten van Deltanatuur wijst alles erop dat de komende veertig jaar ten minste zo heftig zullen verlopen. De redactie van deze uitgave verkoos de avifauna op te zetten vanuit de landschapelijke invalshoek, zodat de lezer wordt meegenomen rond en door Goeree-Overflakkee. Met de Brouwersdam, Kwade Hoek, Scheelhoek, Ventjagersplaat, de Slikken van Flakkee en de Grevelingen bezit Goeree-Overflakkee een reeks vogelgebieden van nationale faam. Gelet op de rondrijdende vogelaars in auto's met nummerplaten uit omliggende landen, is er zelfs sprake van internationale vermaardheid. Geschreven door ter plekke deskundige vogelaars, passeren deze gebieden via afzonderlijke hoofdstukken de revue. Naast de beschrijvingen over min of meer aparte landschapselementen met bijbehorende vogels, zijn er bij de zeventienvintig hoofdstukken met interviews (onder andere met Kees de Kraker over diens bewakersbestaan op de Hompelvoet). Er zijn ook aparte

hoofdstukken over ganzen en roofvogels op Goeree-Overflakkee en, gespreid door het boek, beschouwingen over de relatie mens en vogel in heden en verleden. Zo is er een hoofdstuk over de tumultueuze dagen in februari 1990, toen in de haven van Stellingdam een Ivoormeeuw verbleef en voorts is er een hoofdstuk in eilanddialect.

Het tweede deel van het boek omvat de lijst van waargenomen vogelsoorten. Van iedere op Goeree-Overflakkee broedende of waargenomen soort komt de status aan bod, waarbij een relatie gelegd wordt met de nationale gegevens en met de 'fly-way'-populatie. Rode-lijstsoorten en soorten die een specifieke relatie hebben met Goeree-Overflakkee, krijgen eveneens uitvoerig aandacht. Dit tweede deel beslaat dan ook in totaal zeventig pagina's.

Als gevolg van de populariteit van Goeree-Overflakkee bij 'overkanters' reikt de waarde van 'Tussen Haringvliet en Grevelingen' tot ver buiten het eiland. De samenstellers zijn erin geslaagd een aantrekkelijk no-nonsense boek te maken in eigentijdse uitmontering, overvloedig geïllustreerd en voorzien van grafieken en tabellen, maar dat prettig leest en toegankelijk is voor een breed publiek. Het feit dat Goeree-Overflakkee wordt omgeven door de Noordzee, Haringvliet, Krammer-Volkerak en de Grevelingen is via tekst, beeld en de ten

Betaling abonnementsgeld 2005

In dit nummer vindt u, zoals gebruikelijk, de acceptgirokaart voor het betalen van het abonnementsgeld voor 2005. Voor een abonnement in Nederland betaalt u € 13,50. Indien u in het buitenland woont betaalt u € 22,70. Bent u lid van één van de organisaties die regelmatig worden vermeldt op de achterkant van *het Vogeljaar* en bent u woonachtig in Nederland, dan krijgt u 50 eurocent korting. Wij stellen het zeer op prijs, als u het abonnementsgeld zo snel mogelijk overmaakt.

Wij hebben geen bedrag op de acceptgirokaart ingevuld, u mag dus ook weer meer betalen. U kunt ons zo extra steunen. Vele abonnees maken meer geld over. Hiervoor zijn wij u zeer erkentelijk. U kunt misschien ook een nieuw abonnee voor ons werven. De nieuwe abonnee ontvangt na betaling van het abonnementsgeld ook de Vogelkalender 2005 ter waarde van € 8,- gratis thuis.

Wim Werkman

tonele gevoerde vogelsoorten steeds merkbaar. Een dertien (!) pagina's tellend overzicht met bijna zeshonderd literatuurreferenties sluit deze uitgave af.
GLO

Breedveld, S., A. van Dam, W. Hollaar, K. Tanis, B. van der Velden & G. de Zoete (2004): Tussen Haringvliet en Grevelingen. De vogels van Goeree-Overflakke. Gebonden. 21 x 30 cm. 264 pagina's. Geïllustreerd, grafieken en tabellen. ISBN 90-9017946-1. Een uitgave van de Vereniging voor Natuur- en Landschapsbescherming Goeree-Overflakke, Middelhamnis. Prijs: € 29,50.

The Skylark

Bij Poyser in Londen verscheen een boek over de Veldleeuwerik van Paul F. Donald. Deze soort is vooral in West-Europa sterk in aantal teruggelopen. De oorzaken van dat betreurenswaardige verschijnsel en ook de mogelijkheden tot een zeker herstel zijn deze publicatie uitstekend op een rij gezet. Eigen onderzoek is aangevuld met dat van andere waarnemers en er is gebruikgemaakt van de studie in de jaren negentig van de vorige eeuw door de 'Royal Society for the Protection of Birds'. De literatuurlijst die in dit boek is opgenomen omvat vijftien pagina's.

De leeuweriken worden onderverdeeld in negentien geslachten en het aantal soorten ligt rond de honderd. Afrika is de bakermat van de groep. In Zuid-Afrika komen dan ook wel dertig soorten leeuweriken voor. In Eurazië is het aantal soorten kleiner, maar sommige, waaronder de Veldleeuwerik, hebben een grote verspreiding. In de Nieuwe Wereld komt alleen de Strandleeuwerik voor. Deze soort is de meest verspreide op de wereld en bovendien de talrijkste. Hoewel van alle geslachten wel iets wordt beschreven, concentreert de auteur zich voornamelijk op de Veldleeuwerik. Aan de orde komen zang, broedbiologie, trekbewegingen, de Veldleeuwerik in de kunst (vooral in de literatuur), jacht in het verleden en helaas ook tegenwoordig nog, de soort als kooivogel. Zeer belangrijk zijn hoofdstukken over populaties en habitats, reproductie, overleving en sterfte, de invloed van de moderne landbouw en kansen om de teruggang van de Veldleeuwerik een halt toe te roepen.

In West-Europa is de Veldleeuwerik vooral in agrarische habitats het slachtoffer geworden van de modernisering. Van

oorsprong kwam de Veldleeuwerik (zoals veel soorten leeuweriken) voor in natuurlijke steppegebieden, maar toen er in de loop van de eeuwen steeds meer landbouwgebieden ontstonden, heeft de soort de sprong naar het cultuurland met groot succes gewaagd. Het gevolg was dat het overgrote deel van de veldleeuwerikpopulaties broedvogel werd van akkers en kunstmatige graslanden. Daarnaast bleven ook natuurlijke en half-natuurlijke habitats van belang, zoals in Nederland onder andere de heidevelden. Bij bodembroeders zijn de gevolgen van predatie over het algemeen groot. Verliezen van broedsels en jonge vogels moeten Veldleeuweriken zien te compenseren door een tweede of zelfs een derde broedpoging. Maar de kans op succes is tegenwoordig nihil. Dat geldt met name in modern beheerde graslanden en is het gevolg van werkzaamheden zoals vroeg en frequent maaien en door intensieve beweiding. Wat akkerland betreft is toename van wintergraan ten koste van zomergraan ongunstig, door de hoge opgroei van het gewas die reeds vroeg optreedt.

De problemen in Groot-Brittannië zijn in grote trekken dezelfde als in Nederland. Voorstellen om de situatie voor de Veldleeuwerik te verbeteren zijn onder meer terugkeer tot het verbouwen van meer zomergraan en het niet inzaaien van kleine stukjes land in de graanakkers om de vogels meer ruimte te geven. Verder ook het bevorderen van gemengd grondgebruik, zoals akkerbouwkavels in een graslandgebied en het langer onbewerkt laten liggen van stoppelvelden voor overwinterende Veldleeuweriken.

Gunstige beheermaatregelen kunnen voor verscheidene soorten vogels gunstige gevolgen hebben. In een aantal weidevogelreservaten in Nederland is dat aantoonbaar. Een habitat die in Nederland plaatselijk voor de Veldleeuwerik van belang is, namelijk bollenvelden, wordt in het boek niet genoemd. Het boek bevat goede tekeningen en kleurplaten van Alan Harris en is sterk aan te bevelen, vooral voor hen die zich bezighouden met het voorkomen van deze vogel in het cultuurland.

Jules Philippona

Donald, P.F. (2004): The Skylark. 256 pagina's. Geïllustreerd, met kaarten, tabellen en grafieken. T. & A.D. Poyser, Londen. ISBN 0-7136-6568-8. Prijs: € 49,-.